

Innst. S. nr. 275

(2000-2001)

Innstilling fra samferdselskomiteen om virksomheten til Posten Norge BA

St.meld. nr. 26 (2000-2001)

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

I tråd med det etablerte styringsopplegget for Posten Norge BA (Posten) legger Samferdselsdepartementet fram en stortingsmelding om virksomheten i selskapet.

Formålet med stortingsmeldingene om Postens virksomhet er å gi Stortinget en orientering om viktige saker som er vedtatt og/eller gjennomført i forrige planperiode og om Postens hovedutfordringer, strategier og planer for de kommende årene, for med basis i dette å utforme politikken for Regjeringens/Samferdselsdepartementets og Stortingets eierstyring av selskapet.

Stortingsmeldingen fra Samferdselsdepartementet tar utgangspunkt i Postens plandokument for 2000-2002 (§ 10-planen 2000), som følger som trykt vedlegg til meldingen.

Posten er gjennom konsesjon pålagt å tilby postale basistjenester og grunnleggende banktjenester i hele landet. Konsesjonen har i dag et innhold i tråd med det som etter politisk drøfting har vært ansett som nødvendige minstekrav til tilbudet av og servicen på posttjenester i hele landet. Skal Posten også i framtiden kunne oppfylle sine samfunnsforpliktelser, må selskapet ha en sterk økonomisk ryggrad. Staten må gjennom ordningen for statlig kjøp av posttjenester betale merkostnadene konsesjonsforpliktelsene påfører selskapet.

Statens eierstyring av selskapet er særlig knyttet til fastsettelse av avkastningskrav og utbyttepolitikk. Det er også statens oppgave som eier å vurdere egenkapitalen i selskapet.

I sin eierstyring av Posten er Samferdselsdepartementet opptatt av at:

- Selskapet gir staten størst mulig verdiskaping over tid.
- Selskapet oppfyller de samfunnsplågte forpliktelsene på en så god og kostnadseffektiv måte som mulig.

- Selskapet ut over dette er opptatt av å gi et tilbud av posttjenester tilpasset de enkelte kundegruppes behov og til konkurransedyktige priser for der ved å styrke selskapets konkurranseevne. Dette bør skje både gjennom videreutvikling av eksisterende og utvikling av nye tjenester som støtter opp under postvirksomheten.
- Selskapet tar ut synergiene av vedtatte omstillingsprosjekter.
- Selskapet skal være en god og attraktiv arbeidsplass med dyktige og serviceinnstilte ansatte, og der de ansatte blir trukket inn i prosesser som berører deres arbeidssituasjon.
- Selskapet utnytter teknologien til å opprettholde/etablere desentrale lokaliseringer der det er mulig og forretningsmessig lønnsomt.

Da stortingsmeldingen er en " Eiermelding", inneholder den ikke vesentlige drøftelser av regulatoriske spørsmål knyttet til postvirksomheten. På bakgrunn av bl.a. Riksrevisjonens merknader i Dokument nr. 3:6 (1999-2000) Riksrevisjonens undersøkelse av statens kjøp av posttjenester, er det i kapittel 8.1 i meldingen likevel gitt en rapportering om resultatet av bevilgninger til statlig kjøp av posttjenester. Samferdselsdepartementet har funnet det mest hensiktsmessig å gi en slik rapportering i denne stortingsmeldingen, da mange av spørsmålene er nært knyttet til rammebetingelsene for Postens virksomhet og det ikke ville være hensiktsmessig å skille dette ut i et eget stortingsframlegg.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigrun Eng, Eirin Faldet, Marthe Scharning Lund, Kari Manger, Anita Orlund og Ola Røtvei, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Kofoed-Larsen og Jan Sahl, fra Høyre, Ole Johs. Brunæs og

lederen Oddvard Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Thore Aksel Nistad og Christopher Stensaker, fra Senterpartiet Jorunn Ringstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Inge Myrvoll, og fra Venstre, May Britt Vihovde, legger til grunn at hovedformålet med statens engasjement på postområdet er å sikre landsdekkende formidlingstilbud av postsendinger til en rimelig pris og av god kvalitet.

Komiteen legger til grunn at målsettingen på postområdet forutsetter at Posten må ha en sterk økonomisk rygggrad. Komiteen legger til grunn at staten som eier og som kjøper av posttjenester har et ansvar for å sikre dette. Samtidig har Posten også selv et betydelig ansvar for å sikre en rasjonell, kostnadseffektiv og framtidsrettet drift. Selskapet har og må fortsatt ha stor frihet til selv å utvikle sitt tjenestetilbud og sin organisasjon så lenge de samfunnspålagte oppgaver og servicekrav oppfylles.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener at landsdekkende formidlingstilbud av postsendinger til en rimelig pris og av god kvalitet skal sikres gjennom de krav som fastsettes i Postens konsesjon, gjennom statlig kjøp av posttjenester og gjennom statens eierskap i Posten Norge BA.

2. SENTRALE UTFORDRINGER FOR POSTENS VIRKSOMHET

2.1 Sammendrag

Posten står foran betydelige utfordringer, spesielt når det gjelder å bedre lønnsomheten, jf. inntektsreduksjon grunnet forventet nedgang i brevpostmengden m.m. og eventuell begrensning av enerettsområdet.

Posten må møte den økte konkurransen i postmarkedet og den forventede nedgangen i fysisk brevpost gjennom forbedring av service og kvalitet, utvikling av nye tjenester tilpasset kundenes etterspørsel og behov samt kostnadseffektivitet i alle deler av produksjonen.

Posten har også store utfordringer knyttet til å beholde og rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Posten må ha rammevilkår som bidrar til at selskapet kan møte disse utfordringene på en god og effektiv måte.

Ellers er utfordringene bl.a. knyttet til:

- Strukturendringene og globaliseringen i postmarkedet, jf. at oppkjøp, fusjoner og inngåelse av strategiske allianser skjer i et stadig større tempo og omfang. Bakgrunnen for oppkjøpene, fusjonene og alliansene er i første rekke ønsket om å bidra til at selskapene kan utvikle og levere helhetlige og integrerte løsninger for stadig mer globale kunder innen transport, logistikk, elektronisk handel og bank-/finans tjenester.

- Teknologit utviklingen. Elektroniske tjenester konkurrerer med og erstatter til dels tradisjonelle brevpostprodukter. Dette forventes å gi et vesentlig fall i fysisk informasjonsformidling, og derved et betydelig inntektsbortfall for Posten i årene som kommer.
- Forventet volumnedgang innen kjerneområder.
- Evnen til å ta ut synergiene av de omstillingsprosjektene som er vedtatt, både i form av lavere kostnader, mer effektiv drift og økt kundeservice.
- Høye driftskostnader. Det er derfor nødvendig for Posten å redusere driftskostnadene slik at marginene økes og lønnsomheten bedres.
- Bedre økonomistyring. Departementet legger til grunn at innføringen av det nye økonomistyrings-systemet pr. 1. januar 2001 vil medføre en vesentlig bedre økonomistyring av selskapet.
- Å gjennomføre de vedtatte omstillingene på en slik måte at det ikke går ut over kvaliteten på posttjenestene og at motivasjonen og serviceinnstillingen til de ansatte opprettholdes.
- Selskapets evne til å rekruttere, utvikle og beholde kvalifisert arbeidskraft.
- Reduksjon av antall sykemeldte og uføretrygdede.

Når det gjelder forventet liberalisering av brevmarkedet, la EU-kommisjonen i juli 2000 fram et endelig forslag til endringsdirektiv til Europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF av 15. desember 1997 om felles regler for utviklingen av fellesskapets indre marked for posttjenester og forbedring av disse tjenestenes kvalitet (postdirektivet) og som er innarbeidet i norsk rett, jf. St.prp. nr. 12 og Ot.prp. nr. 18 (1998-1999).

I forhold til kravene på brevpostområdet er det foreslått at det mulige enerettsområdet reduseres til en vekt- og prisgrense på inntil 50 gram og 2,5 ganger grunntaksten for et innenriks prioritert brev innenfor første vektklasse (20 gram).

2.2 Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at Posten står overfor store utfordringer på mange områder i årene framover. Endringer i etterspørsel, globalisering og strukturendringer i det europeiske postmarkedet gjør at omstilling er nødvendig innenfor de fleste områder av selskapets virksomhet. Komiteen deler departementets oppfatning av at hovedutfordringene særlig er knyttet til best mulig service og til å bedre lønnsomheten.

Komiteen vil peke på at det er liten tvil om at utviklingen hvor Posten møter stadig økende konkurranse, vil fortsette i årene framover. Komiteen legger derfor til grunn at kravet til kostnadseffektiv produksjon forsterkes i åra framover, og er opptatt av at Posten har en god og fleksibel organisasjon som er rustet til å møte disse utfordringene.

Komiteen viser til at omleggingene stiller store krav til Postens ansatte. Komiteen viser i den forbindelse til merknader under kapittel 4.

3. POSTENS ORGANISERING AV OG PLANER FOR VIRKSOMHETEN

3.1 Sammendrag

I april 2000 ble det innført en ny konsernstruktur i Posten. I tillegg er det i forrige planperiode gjennomført en rekke endringer i organiseringen av selskapets virksomhet, både gjennom oppkjøp av nye selskaper og overføring av funksjoner til andre deler av virksomheten.

Det er vedtatt betydelige omorganiseringer innen bl.a. ekspedisjonsnett, sorteringskontorstrukturen (Logistikk 2000) og administrative funksjoner som skal bidra til effektivisering av driften, bedre kundeservice og tilgjengelighet og betydelige kostnadsreduksjoner. I tillegg vurderer Posten for tiden organiseringen og tjenestetilbudet i landposttjenesten. Omorganiseringene er nærmere beskrevet i kapittel 3 i meldingen. Gjennomføringen av disse omorganiseringene vil prege virksomheten i Posten de nærmeste årene.

Samferdselsdepartementet har merket seg at Posten i første halvår 2001 foretar en gjennomgang av landposttjenesten og forutsetter at konsesjonskravene oppfylles også etter en eventuell omlegging av tjenesten, og at de som bruker landposttjenesten får et tilbud minst på linje med dagens tilbud.

Når det gjelder lokalisering av virksomhet, har Samferdselsdepartementet lagt stor vekt på at Posten bl.a. utnytter teknologien til å opprettholde desentrale lokaliseringer der det er grunnlag for det. Postens strategier når det gjelder lokalisering av virksomhet synes å være i godt samsvar med dette.

Utviklingen i markedet og konkurransesituasjonen setter løpende nye krav til Posten. Selskapet kan bare møte denne utviklingen gjennom å være best i Norge innenfor sine kjerneområder. Konsernet legger derfor i perioden opp til omfattende og gjennomgripende endringer i virksomheten. Ifølge § 10-planen vil Posten ha sterk fokus på følgende områder:

- Utvikling av nye tjenester med stor vekt på å møte kundenes ønsker og behov for integrerte løsninger med høy grad av fleksibilitet og tilgjengelighet. Selskapet vil også knytte til seg eksterne samarbeidspartnere på aktuelle områder hvor Posten ikke har den nødvendige kompetanse eller kapasitet.
- Investere og ta i bruk ny teknologi for å utvikle nye tjenester og for å effektivisere interne produksjons- og styringsprosesser. Dette skal bidra til et styrket framtidig grunnlag for økte inntekter og reduserte enhetskostnader i produksjonen.
- Søke å oppnå rolle som "tiltrodd tredjepart" med nasjonal status for elektronisk identitet og sammenknytning av elektroniske og fysiske adresser.
- Gjennomføre nødvendig omstilling og kapasitetstilpassing innenfor forskjellige funksjoner og deler av konsernet. Både endring i kundebetjeningsformer og økt bruk av teknologi skaper behov for

omfattende tilpassing av produksjons- og styrings-systemer. Konsernet vil ha stor fokus på gjennomføringen av omstillingsprogrammene.

- Vurdere behov for mulig endring i Postens selskapsform fra særlovselskap ("BA-formen") til heleid statsaksjeselskap. Dette for å sikre mest mulig like selskaps- og styringsmessige rammebetingelser som for Postens konkurrenter.
- Vurdere allianser og mulige oppkjøp for å sikre tilgang til internasjonale transport- og logistikksystemer mv.

Posten satser sterkt på utvikling av nye tjenester for å posisjonere seg i netthandelsmarkedet. Det satses også sterkt på nye elektroniske tjenester, f.eks. gjennom etablering av ePosten som er en ny elektronisk kanal for selskapet.

Styret for Posten har et selvstendig ansvar for organiseringen av selskapets virksomhet og for å vurdere hvilke tiltak som er nødvendige for å sikre selskapets konkurransevne og økonomi.

Det synes etter Samferdselsdepartementets vurdering å være godt samsvar mellom de utfordringer selskapet står overfor og de overordnede strategier og planer selskapet har for de kommende år.

Departementet understreker også viktigheten av at selskapet kontinuerlig arbeider for å utvikle og bedre sitt tjenestetilbud i tråd med endrede kundekrav i markedet, og at driften av selskapet må være så effektiv som mulig. Skal Posten overleve i konkurransen med andre nasjonale og internasjonale aktører i markedet, er god kvalitet og oppfyllelse av kundekravene helt avgjørende.

Departementet legger også til grunn at omstillinger vil være kontinuerlige prosesser i Posten som skal bidra til å gjøre selskapet så konkurransedyktig som mulig.

Samferdselsdepartementet legger til grunn at dagens lovfestede enhetsportosystem for enerettsendinger opprettholdes så lenge Posten har et enerettsområde.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at det i 2000 ble innført en helt ny organisasjonsstruktur i Posten, hvor hensikten var at selskapet bedre skal kunne ivareta de krav kundene stiller, samtidig som driften effektiviseres. Komiteen har merket seg at omleggingen også gir bedre mulighet til å kunne tallfeste mål og resultater, noe som er viktig i den økonomiske situasjonen Posten befinner seg i.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 248 (1999-2000), jf. St. meld. nr. 37 (1999-2000) om omlegging av Postens ekspedisjonsnett, hvor Stortinget sluttet seg til Postens planer om å øke antallet poststeder med nærmere 200, samt en betydelig omlegging fra egendrevne poststeder til poststeder drevet av samarbeidspartnere.

Komiteen er kjent med at denne omleggingen er i gang, og legger til grunn at det ikke legges ned noen ordinære postkontor før en alternativ betjeningsform

som sikrer at et likeverdig servicetilbud er etablert i området.

Komiteen understreker at en eventuell endring i landpostbudtjenesten forutsetter at konsesjonskravene oppfylles og at brukerne av tjenesten vil få et tilbud minst på linje med dagens tilbud.

Komiteen viser til konsesjonens krav om omdeling av prioritert brevpost og lettgoods til alle landets husstander 6 dager i uken, med mindre ekstraordinære omstendigheter eller særlige geografiske forhold tilsier noe annet. Komiteen understreker betydningen av dette kravet.

Komiteen har merket seg Postens planer om å lokalisere flere enheter i distriktskommuner. Komiteen ser positivt på dette, og ser det som viktig at Posten arbeider for å opprettholde og skape nye arbeidsplasser på steder som vil bli berørt av omstillingstiltak.

Komiteen har merket seg at Posten ser på kravet om enhetsporto innenfor enerettsområdet som en ulempe. Komiteen vil understreke viktigheten av et prissystem som baserer seg på likhet uansett geografiske forhold. Komiteen ser det derfor ikke som aktuelt å endre enhetsportosystemet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på at Posten i dag ikke er underlagt mållova. Flertallet viser videre til at Regjeringen har varslet at det vil bli lagt fram ei stortingsmelding om målbruk i offentlig tjeneste. Flertallet har merket seg at Kulturdepartementet har oppfordret Posten til i mellomtiden å følge mållova så langt det er mulig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til sine flertallsmerknader i Innst. S. nr. 248 (1999-2000) der det heter:

"Flertallet har merket seg at departementet legger til grunn at omleggingen av ekspedisjonsnettets totalt sett vil bidra til økt tilgjengelighet for kunder over hele landet. Flertallet slutter seg til dette.

Flertallet legger til grunn de krav som går fram i Postens konsesjon. I henhold til konsesjonen skal basistjenestene, det vil si formidling av brevpost, aviser og blad i abonnement og lettgoods inntil 20 kg, samt grunnleggende banktjenester, være tilgjengelig for hele befolkningen gjennom et landsdekkende postnett."

Flertallet er kjent med at Posten har inngått en avtale med Kommunenes Sentralforbund om Post i Offentlige servicekontorer og at disse skal ha fortrinn framfor Post i Butikk. Flertallet mener det er viktig å prioritere offentlige servicekontor når det gjelder posttjenester for å sikre et så kvalitativt godt og sikkert tilbud til Postens kunder som mulig. Statens arbeid med å etablere offentlige servicekontorer må derfor intensiveres.

Flertallet har merket seg at Posten i løpet av første halvår 2001 vil foreta en vurdering av landposttjenesten, særlig i forhold til etablering av Post i Butikk. I Innst. S. nr. 248 (1999-2000), jf. St. meld. nr. 37 (1999-2000) heter det fra flertallet (Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre):

"Med de omfattende omleggingene som har vært til nå og som nå er foreslått, vil landposttjenesten være av avgjørende verdi for den servicen Posten skal yte til kundene. Flertallet forutsetter at landposttjenesten vil bli ført videre med samme service og kvalitetsnivå"

Flertallet legger fortsatt dette til grunn, og understreker viktigheten av å opprettholde et servicetilbud som inneholder basistjenestene til alle, uavhengig av geografiske forhold.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet stiller seg positive til at det tilbys posttjenester på offentlige servicekontor på steder der det ikke er kontraktspostkontor eller hvor Posten selv ikke driver ekspedisjonssted.

Disse medlemmer mener at kontraktspostkontor skal ha fortrinn framfor post på offentlige servicekontor der kontraktspostkontor i butikker og bensinstasjoner har lengre åpningstider enn offentlige servicekontor, og slik innebærer et bedre posttilbud gjennom utvidet tilgjengelighet for brukerne.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ser det som uheldig at etableringa av offentlige servicekontor kommer i ettertid i forhold til omstrukturering av postkontornettet. Dette har bl.a. medført at postkontor som har ytt andre offentlige tjenester (offentlig servicekontor på postkontor), nedlegges før offentlig servicekontor etableres. Dette er ikke uttrykk for god planlegging.

Dette medlem registrerer at Posten i sin strategi for å lokalisere virksomhet i distriktskommuner prioriterer større og mellomstore byer, og ser ut til å ha glemt den del av landet som ligger nord for Saltfjellet. I en lokaliseringsstrategi vil det være viktig å se på mindre tettsteder, samt den landsdelen som har vært sulteforet på statlige arbeidsplasser.

Dette medlem registrerer at det inngår i planene å bygge nytt brevsenter i Oslo fordi dagens brevsenter "ikke er tilstrekkelig dimensjonert for de brevvolum som i dag håndteres." Samtidig slås det fast i meldinga at det forventes betydelig volumreduksjon i brevpost, samt at det regnes med at konkurranse vil kunne gi Posten en lavere andel av dette reduserte brevvolum. Jf. også planene i EU om å redusere enerettsområdet ned til 50 gram for A-post. Dette medlem forutsetter at en slik investering avgjøres ut fra det forventede brevvolum i framtida, ikke dagens volumnivå.

4. PERSONALE

4.1 Sammendrag

Posten går for tiden gjennom de største omstillingsprosessene i selskapets historie. Siden omgivelsene stadig forandrer seg, vil også omstillinger måtte være kontinuerlige prosesser i Posten. Dette vil berøre svært mange ansatte i selskapet.

Etter Postens beregninger vil de vedtatte omorganiseringene innen ekspedisjonsnettet, sorteringsterminalstrukturen og administrasjon og støttetjenester samt løpende rasjonaliseringer medføre en bemanningsreduksjon i selskapet på om lag 5 000 årsverk, eller i underkant av 6 000 ansatte, innen 2005. Det vil ikke lenger være mulig å tilby ansatte nytt arbeid i selskapet i samme grad som ved tidligere omorganiseringer. Dessuten har selskapet et stort behov for å redusere personalkostnadene. Det må derfor forventes at et betydelig antall ansatte vil måtte sies opp som følge av omorganiseringene.

Bemanningsreduksjonene vil komme innen alle deler av virksomheten og i alle deler av landet.

Det er etablert en sentral og flere lokale omstillingsenheter i selskapet som skal være en støtte for linjen i arbeidet med nedbemanning og bidra til administrering av ulike virkemidler. Omstillingsenhetene bidrar også ved administrering av tiltak for ansatte som berøres av omorganiseringene. I tillegg er det inngått en ny omstillingsavtale mellom Posten og personalorganisasjonene.

Samferdselsdepartementet legger stor vekt på at omstillinger som gjennomføres i selskapet skjer i samarbeid med og med stor åpenhet i forhold til de ansatte. Videre er det viktig at omstillinger gjennomføres slik at motivasjonen og serviceinnstillingen til de ansatte opprettholdes og at berørte kommuner holdes orientert og gis anledning til å uttale seg om omstillinger som berører dem.

Posten sliter med høyt sykefravær og stort antall uføretrygdede. Det er satt i verk en rekke tiltak for å redusere dette, og departementet legger til grunn at dette arbeidet gis høy prioritet.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Posten gjennomgår omfattende omstillinger innen alle forretningsområder, og er kjent med at dette har betydelige personalkonsekvenser.

Komiteen understreker at omstillingsprosessen må foregå i nært samarbeid med de ansatte.

Komiteen viser til tiltak overfor overtallige i Posten, hvor det tilbys kompensasjonsløsninger for fratreden på frivillig basis, samt at det søkes etter løsninger også utenfor konsernet eller mellom konsernet og eksterne samarbeidspartnere. Komiteen ser det som viktig at slike tiltak følges opp i hele omstillingsperioden.

Komiteen har merket seg at en av Postens hovedutfordringer er å ta vare på og bedre å utnytte arbeids-

takernes kompetanse, samtidig som det rekrutteres nye arbeidstakere. Komiteen mener at dette må oppnås gjennom å gjøre Posten til en attraktiv arbeidsplass, hvor både et godt arbeidsmiljø og muligheter for utvikling er et sentralt mål. Komiteen forutsetter at Posten gjennomfører nødvendige tiltak for å sikre dette.

Komiteen ser med bekymring på veksten av uføretrygdede og det høye sykefraværet i bedriften. Komiteen legger til grunn at dette blant annet kan henge sammen med de store omstillingene og nedbemanningen som Posten gjennomfører, hvor presset på den enkelte kan være høyt.

Komiteen vil understreke viktigheten av forebyggende arbeid og oppfølging i hele konsernet, og at Posten iverksetter nødvendige tiltak for å få ned sykefraværet og antallet uføretrygdede.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, ser at en nedbemanning i Posten kan være vanskelig for den enkelte som blir berørt og understreker viktigheten av omstillingstiltak overfor overtallige.

Flertallet har merket seg at det har vært et godt samarbeid mellom Posten og personalorganisasjonene gjennom bl.a. omstillingsavtaler, og forutsetter at dette videreføres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er enig i behovet for å redusere antallet ansatte i Posten Norge BA.

Disse medlemmer er derimot skeptisk til opprettelsen av en egen omstillingsenhet innen Posten Norge BA.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at Posten Norge BA i arbeidet med å finne nytt arbeid til de overtallige tar i bruk de tjenestene og den kompetansen som aktørene innen arbeidsformidling besitter.

5. ØKONOMI

5.1 Sammendrag

En orientering om den økonomiske utviklingen i Posten i perioden 1997 til 2000 går fram av kapittel 5 i meldingen.

Mens den økonomiske utviklingen i selskapet fram til og med 1999 var god, gir de økonomiske resultatene for 2000 grunn til bekymring. Resultatet i 2000 bærer bl.a. preg av at Posten fortsatt sliter med høye driftskostnader, noe som har bidratt til at driftsresultatet dette året ble vesentlig lavere enn de siste par årene.

Samtidig er det i 2000 foretatt avsetninger til restrukturering og økte pensjonskostnader på 1,2 mrd. kroner. Etter de foreløpige regnskapstallene for 2000 ble ordnært resultat før skatt i konsernet dermed på - 878 mill. kroner. Driftsresultatet i konsernet er beregnet til 352

mill. kroner. Når det gjelder morselskapet, er resultat før skatt beregnet til - 951 mill. kroner.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til den forventede økonomiske utviklingen i årene framover. Posten peker særlig på følgende usikkerhetsmomenter:

- Den forventede liberaliseringen av brevmarkedet vil kunne gi negative pris- og volumeffekter.
- Den teknologiske utviklingen, herunder innføringen av eFaktura, kan gi betydelige volumfall.
- Når det gjelder pensjonsordninger for ansatte i Posten Norge BA, gjenstår fortsatt spørsmålene vedrørende reelle fond og flyttemuligheter mellom offentlige og private tjenstepensjonsordninger.
- Innføringen av merverdiavgift på alle posttjenester fra 1. juli 2001 har i utgangspunktet nøytral virkning for Posten, jf. Ot.prp. nr. 2 (2000-2001). Endringen antas likevel å føre til en forsterkning i overgangen til andre former for informasjonsformidling.
- Regulatoriske rammevilkår ut over det som er nevnt i foregående strekpunkter.

For Posten innebærer dette skjerpede krav til omstillings-, fornyelses- og utviklingsevne. Det er ventet at konsernets driftsinntekter og driftskostnader fortsatt vil øke noe fram mot 2003. Det er imidlertid knyttet betydelig usikkerhet til prognosene når det gjelder framtidig inntekts- og kostnadsutvikling.

Postens investeringsbehov for å sikre en rasjonell og effektiv drift og tilpasning til de strukturelle endringene er meget stort i årene som kommer. Løpende driftsinvesteringer samt investeringer i kostnadsreducerende tiltak er beregnet til om lag 7,2 mrd. kroner for perioden 2000-2004. I tillegg kommer eventuelle investeringer knyttet til strategiske investeringer/oppkjøp.

Posten foretar for tiden analyser av egenkapitalsituasjonen i selskapet, herunder behovet for eventuell tilførsel av egenkapital. Styret har valgt å ikke kommet med konkret forslag om økning av egenkapitalen, men vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Departementet er enig med Posten i at det vil kunne bli nødvendig å foreta strategiske investeringer/oppkjøp og inngå allianser i årene som kommer for å sikre Postens evne til å oppfylle de samfunnsplagte krav om landsdekkende posttjenester. Når selskapet kommer med konkrete forslag til slike investeringer, vil departementet nøye vurdere forslagene, inklusive forventet avkastning og risiko, før Regjeringen tar stilling til behovet for eventuell tilførsel av ny egenkapital.

Som et ledd i eieroppfølgingen vil Samferdselsdepartementet hvert annet år gjennomføre verdivurderinger av Posten for å kunne synliggjøre endringer i formuesverdi, jf. kap. 5 i meldingen.

En eksternt verdivurdering våren 2000 ga konsernet en verdi på 4,8 mrd. kroner, mens bokført verdi pr. 31. desember 1999 var på 2,7 mrd. kroner. Det er i analysen pekt på de store utfordringene Posten står overfor,

med en betydelig usikkerhet om den framtidige utviklingen.

Ved vurdering av avkastningskrav til Posten har Samferdselsdepartementet pekt på de verdiene som synes å ligge i selskapet, kombinert med de utfordringer som Posten står overfor.

Etter en samlet vurdering vil departementet skjerpe kravet til avkastning og legger til grunn at det i perioden 2001-2002 skal stilles krav til Posten om en årlig avkastning etter skatt på 10,8 pst. av egenkapitalen.

Departementet foreslår at man for perioden viderefører gjeldende utbyttepolitikk og stiller krav om et utbytte som svarer til 30 pst. av resultatet etter skatt.

Forslaget innebærer en videreføring av dagens utbyttetenivå.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Posten i perioden 1997 til 1999 har kunnet framvise en positiv utvikling i lønnsomhet og finansiell soliditet, men at utviklingen i 2000 har gitt grunn til bekymring. Komiteen deler departementets vurdering av at Posten har behov for å redusere kostnader og øke driftsinntekter, og understreker behovet for omstillinger i selskapet. Komiteen ser positivt på at departementet våren 2000 har fått gjennomført en verdivurdering av Posten, og har merket seg at departementet i hovedsak deler de konklusjonene som er framkommet i verdivurderingsrapporten. Komiteen har videre merket seg departementets krav til avkastning og utbyttetenivå for perioden 2001-2002, og har ingen merknader til dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har merket seg at departementet til enhver tid vil vurdere selskapets egenkapitalsituasjon, og at det med stor sannsynlighet vil være nødvendig med strategiske investeringer og oppkjøp for å trygge Postens evne til å overleve som postselskap. Flertallet regner med at eventuell tilførsel av ny egenkapital til selskapet vil bli lagt fram for Stortinget på egnet måte.

6. ENKELTE ORGANISATORISKE FORHOLD

6.1 Sammendrag

Etter departementets vurdering fungerer dagens tilknytningsform tilfredsstillende for den situasjon Posten nå befinner seg i. Departementet vil imidlertid komme tilbake med forslag om endringer i enkelte elementer i særloven våren 2001.

Samferdselsdepartementet foreslår en presisering av hvilke saker som skal legges fram for Stortinget før selskapet kan gjennomføre endringene. Stortingsframlegg bør etter departementets vurdering gjelde saker om utskilling av basisvirksomhet av en viss størrelse og ikke mindre, konserninterne utskillinger.

Behovet for å forelegge saker for generalforsamlingen og eventuelt Stortinget i forkant av endelig styrebeslutning må etter departementets vurdering i det enkelte tilfellet også veies opp mot selskapets behov for raskt å kunne inngå forpliktende avtaler med tredjepart.

Departementet er kjent med at det er enighet mellom styret, administrasjonen og de tillitsvalgte i Posten om å gå bort fra ordningen med bedriftsforsamling.

6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har merket seg at departementet fortløpende vurderer hensiktsmessigheten og konsekvensene av Postens selskapsform. Flertallet er av den oppfatning at dagens organisering, hvor Posten er et særlovsselskap med begrenset ansvar i hovedsak fungerer tilfredsstillende.

Flertallet har merket seg at Regjeringen har lagt fram en sak for Stortinget, Ot.prp. nr. 89 (2000-2001), med endringer av enkelte elementer i særloven. Flertallet vil peke på at slike justeringer kan være nødvendig for å sikre at selskapsformen kan møte nye utfordringer. Flertallet viser til at Posten i dag har stor frihet til å utvikle sitt tjenestetilbud og til å velge de mest effektive betjeningsformer så lenge samfunnsplågte oppgaver og servicekrav oppfylles.

Flertallet støtter departementets forslag om at framlegg av saker for Stortinget bør gjelde saker om utskilling av basistjenester av en viss størrelse og ikke mindre, konserninterne utskillinger. Flertallet har merket seg at Samferdselsdepartementet vil endre vedtektsformuleringer, slik at viktige enkeltsaker legges fram for samferdselsministeren, uten at dette nødvendigvis må være i en generalforsamling.

Flertallet har videre ingen merknader til at Samferdselsministeren vil godkjenne at ordningen med bedriftsforsamling i Posten avvikes, dersom det etter lov om statens postselskap § 27 inngås avtale mellom selskapet og tilsatte eller tilsattes organisasjoner om dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet finner det oppsiktsvekkende at Regjeringen ikke etterkommer styret i Posten Norge BA sitt ønske om å omdanne selskapet til et aksjeselskap. Posten Norge BA står overfor store utfordringer i et marked som er i rask forandring. I en slik situasjon kan det oppstå behov for å inngå allianser hvor krysseierskap inngår. Det krever at Posten Norge er et aksjeselskap. Det forutsettes også at Posten Norge er et aksjeselskap for å kunne hente inn kapital i privatmarkedet. En omdannelse til aksjeselskap vil også gjøre det lettere å foreta den nødvendige nedbemanning.

Når styret i Posten Norge BA ber om at selskapsformen blir vurdert, er det å betrakte som et ønske om å bli aksjeselskap. At Regjeringen ikke etterkommer styrets ønsker, fører til at Posten Norge møter framtiden

dårligere rustet enn det selskapet bør være. Det er Regjeringens ansvar.

Dette føyer seg inn i rekken av eksempler hvor Regjeringen vegrer seg for å foreta nødvendige strukturelle endringer innen samferdselssektoren. Denne handlingsvegring fra Regjeringens side fører til at norske bedrifter og forbrukere får dårligere og dyrere tjenester enn de kunne og burde fått.

For å gjøre Posten Norge bedre i stand til å møte framtidens utfordringer vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen omdanne Posten Norge BA til aksjeselskap."

7. SAMFUNNSPÅLAGTE OPPGAVER

7.1 Sammendrag

I kap. 7 i meldingen er det inntatt en orientering om status vedrørende konsesjonskrav og om Postens oppfyling av de samfunnsplågte oppgavene i 1999.

Konsesjonen gjelder til og med 30. september 2001.

Posten plikter å sørge for en effektiv formidling i Norge av landsdekkende postsendinger (basistjenester) til rimelige priser og til god kvalitet. Basistjenestene, det vil si formidling av brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg eller lettgods inntil 20 kg, i tillegg til grunnleggende banktjenester, skal være tilgjengelige for befolkningen i hele landet gjennom et landsdekkende postnett.

Posten utarbeider årlig en rapport til Post- og teletilsynet over selskapets oppfyling av samfunnsplågte oppgaver og fastsatte service- og kvalitetsmål. Tilsynet har gjennomgått Postens årsrapport for 1999 og foreliggende kvartalsrapporter. Fra Post- og teletilsynets side er det generelt gitt uttrykk for at Posten oppfylder fastsatte konsesjonskrav med unntak av tilsynets vedtak om dispensasjon, og at resultatene av målinger og vurderinger gir en forholdsvis god karakter til Posten. Dette er også noe en brukerundersøkelse utført av Opinion AS på oppdrag fra Post- og teletilsynet indikerer.

Ved årsskiftet 2000/2001 foretar Posten de kvalitetsmålinger selskapet er pålagt å utføre, og de fastsatte kvalitetskrav i konsesjonen oppfylles mht. de aktuelle tjenestene. Til tross for dette har Posten for sin virksomhet og oppfyllelse av konsesjonskrav etter departementets vurdering fortsatt behov for å forbedre resultatene og iverksette enkelte tiltak.

Posten arbeider kontinuerlig med å forbedre kvaliteten på framsending av A-post. Kvalitetsmålingene for framsendingstidene på A-post i fjerde kvartal 2000 viser at utviklingen går den rette veien og at selskapet nå oppfylder konsesjonskravet også på dette området.

Videre understreker departementet at det er viktig at Posten fortsetter med å utarbeide rutiner for å bedre dokumentasjonen og rapporteringen overfor tilsynet mht. enkelte forhold, f.eks. konsesjonens krav om tilgjengelighet.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Postens samfunnspålagte oppgaver er fastsatt gjennom Postens konsesjon, og at denne sist ble revidert i oktober 1999. Komiteen har merket seg at kravet til framsending av prioritert brevpost (A-post) ble endret i forbindelse med denne revisjonen, og at kvalitetsmålinger for 4. kvartal 2000 viser at konsesjonens minimumskrav for første gang er oppfylt. Komiteen merket seg at Post- og teletilsynets vurdering innebærer at Posten oppfyller fastsatte konsesjonskrav, men deler departementets vurdering av at Posten fortsatt har behov for å forbedre resultatene. Komiteen forutsetter at Posten kontinuerlig arbeider med dette. Komiteen har merket seg at Post- og teletilsynet ikke har konstatert forskjeller i tilbudet av betydning mellom ulike deler av landet.

Komiteen har merket seg at Post- og teletilsynet har gitt dispensasjon for kontraktspostkontorer når det gjelder konsesjonskravet om at innlevering av utenlandspakker, samt inn/utlevering av verdisendinger skal tilbys ved alle faste ekspedisjonskontorer og i alle landpostruter. Komiteen er opptatt av at tjenestetilbudet skal være godt også ved kontraktspostkontorer, og er skeptiske til en utvikling hvor dette tilbudet reduseres. Komiteen ber departementet følge denne utviklingen nøye, med henblikk på å forhindre at slike dispensasjoner medfører et dårligere tjenestetilbud ved kontraktspostkontor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre, vil understreke at selv om Posten Norge BA klarte å oppfylle konsesjonskravene til framføring av A-post i 4. kvartal i 2000, er det fortsatt rom for betydelige forbedringer, og man ligger langt under det tidligere framføringskravet på 93 pst.

8. STATLIG KJØP AV POSTTJENESTER

8.1 Sammendrag

Hensikten med de statlige bevilgningene til kjøp av posttjenester er å sikre at det kan ytes tilfredsstillende posttjenester også i de deler av landet der det ikke svarer seg bedriftsøkonomisk å opprettholde tjenestene, eventuelt opprettholde dem på et ønsket servicenivå. Her vil det særlig være viktig med tilgjengelighet til tjenestene og framsendingstid for postsendingene.

Det er særlig kravene om minst ett postkontor/kontraktspostkontor i hver kommune, levering over natt av prioritert brevpost, lørdagsomdeling og grunnleggende banktjenester i hele postnettet som bidrar til bedriftsøkonomisk ulønnsomhet.

Riksrevisjonen har i Dokument nr. 3:6 (1999-2000) Riksrevisjonens undersøkelse av statens kjøp av posttjenester tatt opp spørsmålet om Samferdselsdepartementet har fulgt opp at servicenivået i de ulønnsomme delene av postnettet blir opprettholdt, og om rapporteringen til

Stortinget er tilstrekkelig. Riksrevisjonen mener at departementet ikke har utarbeidet gode nok oppfølgingskriterier og rapporteringsrutiner som samsvarer med Stortingets intensjon med tilskuddsordningen.

Når det gjelder klargjøring av servicebegrepet, peker departementet i meldingen på at det er Postens konsesjon som er virkemiddelet staten bruker for å få gjennomført de samfunnspålagte oppgavene på postområdet. I den reviderte konsesjonen til Posten som ble fastsatt 29. oktober 1999, er det tatt inn en del endringer som definerer servicekravene mer presist enn det som gjaldt tidligere. Samferdselsdepartementet har lagt til grunn at det ikke lages særskilte ordninger der statens betaling for bedriftsøkonomisk ulønnsomme posttjenester blir gjort avhengig av Postens måloppnåelse, ettersom dette skal være ivaretatt gjennom bestemmelsene i konsesjonen.

Som en oppfølging av bestemmelsene i konsesjonen, gir Posten hvert år en rapport til Post- og teletilsynet om oppfølging av kravene i konsesjonen. Posten foretar nå målinger mht. tilgjengelighet og framsendingstider m.v. og tilfredsstillende kravene til framsendingstider. Fra tilsynets hovedkonklusjoner peker departementet særlig på utsagnet om at det ikke er "konstatert forskjeller i tilbudet av betydning mellom ulike deler av landet." Ut fra dette bør det, med de målinger som har vært til rådighet, kunne konkluderes med at alle deler av landet har likeverdig tilgang til posttjenester.

Posten har dessuten gjort ytterligere målinger for første halvår 2000 for deler av landet. Disse gir etter departementets mening en brukbar indikasjon på at leveringspålitelighet i og mellom sentrale og spredtbygde strøk ikke skiller seg i vesentlig grad fra hverandre. Dette skulle bety at hensikten med bruk av statlige midler til kjøp av posttjenester er oppnådd. Departementet vil i samarbeid med Posten og Post- og teletilsynet videreutvikle rapporteringen vedrørende tilbudet av posttjenester til ulike deler av landet.

Riksrevisjonen er i sin rapport også opptatt av spørsmålet om uønsket krysssubsidiering.

Posten har satt i gang nærmere utredninger av spørsmålet om krysssubsidiering, bl.a. en mer prinsipiell gjennomgang av begrepet krysssubsidiering, for å få en bedre forståelse av dette begrepet. Samferdselsdepartementet vil følge opp dette arbeidet.

Stortingets samferdselskomité har ved behandlingen av revidert statsbudsjett 2000 pekt på at en modell for kjøp av posttjenester ville kunne være tilsvarende den som brukes i forbindelse med statens kjøp av tjenester fra NSB BA. Samferdselsdepartementet har vurdert dette, men er kommet fram til at det ikke er hensiktsmessig å legge opp til bruk av samme modell for statens kjøp av posttjenester som for kjøp av persontransporttjenester fra NSB, jf. kap. 8.2 i meldingen. Departementet vil imidlertid arbeide videre med alternative løsninger til dagens ordning for kjøp av posttjenester. I den forbindelse vurderes også et innspill fra Posten om en mer kjøpsavtalebasert ordning for statlig kjøp.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen legger til grunn at hensikten med statlig kjøp av posttjenester er å sikre at det kan ytes tilfredsstillende posttjenester i alle deler av landet - også i de områder hvor det ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomt å opprettholde disse tjenestene. Kravene til disse tjenestene stilles gjennom Postens konsesjon.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 108 (1999-2000) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen, hvor det heter:

"Komiteen konstaterer at Samferdselsdepartementet etter ca. 7 års erfaring med tilskuddsordningen ennå ikke har etablert oppfølgingskriterier og et tilfredsstillende system for tilbakerapportering av resultater. Som en konsekvens har departementet ikke kunnet etterprøve hvilke resultater som er oppnådd gjennom tilskuddet og om disse er i samsvar med Stortingets forutsetninger. Heller ikke har departementet kunnet fastslå om servicenivået i det ulønnsomme postnettet er på samme nivå som før omstruktureringen av postnettet eller om det gis et likeverdig tjenestetilbud til de ulike deler av landet. Dette er spesielt uheldig på bakgrunn av den betydelige omstrukturering av postnettet som er gjennomført med betydelig risiko for å svekke servicen for de ulønnsomme delene.

Komiteen er kjent med at departementet i tiden fremover vil vurdere å få utviklet bedre systemer som også ivaretar behovet for rapportering og oppfølging av forholdet mellom lønnsomme og ulønnsomme deler av postnettet og forutsetter at dette arbeidet gis høy prioritet.

Komiteen viser til at både Riksrevisjonen og Posten mener det kan være stor usikkerhet knyttet til å beregne den offentlige betalingen direkte ut fra de pålagte krav til servicenivået, fordi mye vil måtte baseres på skjønn. Komiteen er enig i at en klargjøring av servicebegrepet, utarbeidelse av oppfølgingskriterier som svarer til Stortingets intensjon med bevilgningen, og innhenting av rapporter om resultatene i henhold til disse kriteriene, styrker mulighetene til å foreta en reell avveining mellom størrelsen på bevilgningene og de kravene som stilles til tjenestens kvalitet. "

Komiteen er kjent med at det i gjeldende konsesjon for Posten, gitt i oktober 1999, er tatt inn en del endringer som definerer servicekravene nærmere enn det som gjaldt tidligere. Komiteen viser til at Post- og teletilsynet kan iverksette sanksjoner som tvangsmulkt dersom konsesjonskravene ikke oppfylles, slik det ble gjort sommeren 2000.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 246 (1999-2000), hvor det heter:

"Komiteen er også i likhet med Posten opptatt av at kravene til samfunnspålagte tjenester i konsesjonen til Posten må være i tråd med viljen fra staten til å betale for disse tjenestene.

Komiteen legger til grunn at departementet kommer tilbake til dette i forbindelse med framleggelsen av

melding om Posten Norge BAs virksomhet høsten 2000. Komiteen vil peke på at en modell kan være den som brukes i forbindelse med statens kjøp av tjenester av NSB BA"

Komiteen har merket seg at departementet ikke finner NSB-modellen direkte anvendelig for kjøp av posttjenester, og at departementet arbeider videre med alternative ordninger for kjøp av posttjenester - herunder et forslag fra Posten. Komiteen legger til grunn at det etableres en modell som gir Posten større forutsigbarhet i forhold til statens kjøp av tjenester, og forutsetter at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at leveringspåliteligheten ikke er dårligere i spredtbygde strøk enn i de sentrale strøk av landet, og at det ofte er de spredtbygde strøk som kommer best ut.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer at det hevdes at spredtbygde strøk ikke kommer dårligere ut enn sentrale strøk når det gjelder leveringspålitelighet. I motstrid til dette kommer det mange signaler fra spredtbygde strøk om at sentralisering av sorteringsterminaler har ført til dårligere pålitelighet. Det vises videre til at det nå planlegges å fjerne ytterligere sorteringssteder, bl.a. 10 i Nord-Norge. Dette medfører en betydelig forlenget reiserute for post som har lokal adressat, i tillegg til sentralisering av arbeidsplasser. Dette medlem er meget skeptisk til at dette medfører bedre service, bl.a. leveringspålitelighet.

9. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen omdanne Posten Norge BA til aksjeselskap.

10. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 26 (2000-2001) - om virksomheten til Posten Norge BA - vedlegges protokollen.

Oslo, i samferdselskomiteen, den 30. mai 2001

Oddvard Nilsen
leder

Marthe Scharning Lund
ordfører

May Britt Vihovde
sekretær